

LA RAFLE

Filmesthetische bespreking

Evelien van Vessem

Week van de Franse Film 2011-2012 / Cinemagie

CINEMAGIE

Vragen voor de leerlingen

- 1 De film begint met archiefbeelden, met daar overheen de begingeneriek. Wat valt je op aan het kleurgebruik?
- 2 Op de hoes van de Nederlandse dvd staat als ondertitel '13.000 mensen, verraden door hun eigen land.' Vind je in die archiefbeelden in het begin al een element dat daar al naar verwijst?
- 3 De sfeer wordt grotendeels bepaald door het gebruik van het licht. Kun je daar voorbeelden van geven? Denk aan de spelende kinderen in Parijs, het overleg tussen de Duitsers en de Fransen over de Joden, de scènes met Pétain, in het Vel d'Hiv...
- 4 Telkens als er overleg is tussen de Franse vertegenwoordiger van de regering en de nazi's over het deporteren van de Joden, wordt er een andere sfeer gecreëerd dan in de rest van de film. Welke beeldende middelen worden daarvoor gebruikt?
- 5 De taferelen met Hitler zijn weer op een andere manier in beeld gebracht. Hoe? Hoe gedraagt hij zich tegenover de kinderen? Waarom is dat zo gedaan volgens jou?
- 6 We zien een paar keren een draaimolen onder de Sacré Coeur. Wat is de functie?
- 7 De muziek is erg nadrukkelijk aanwezig in de film en versterkt de sfeer op de meeste dramatische momenten. Kun je voorbeelden geven? Wat vind jij daarvan? Soms wordt die muziek toch weggelaten. Kun je een voorbeeld geven van zo'n moment? Wat is het effect daarvan?
- 8 De filmmakers gebruiken hier en daar beeldrijm. Dat betekent dat een beeld waar een scène mee ophoudt, overgenomen wordt in het begin van de volgende scène (met andere personages, op een andere plaats). Kun je daar voorbeelden van noemen?
- 9 Er komt ook een parallelmontage voor. Dan wordt de handeling van twee scènes in stukken geknipt en door elkaar gemonteerd, gewoonlijk omdat het contrast de dramatiek verhoogt. Weet je nog waar die parallelmontage voorkwam?
- 10 De kinderen vertrekken met de trein. Annette komt te laat aangefietst. Ze vindt Nono's beer op de grond. Vind jij dat goed gedaan? Roept het emoties bij je op? Of vind je het misschien te ver gaan?
- 11 Een paar keer zien we een shot dat van boven af genomen is ('God's eye'). Kun je een voorbeeld geven? Wat is het effect?

Antwoorden voor de leerkracht

- 1 De archiefbeelden zijn zwart-wit, de letters van de begingeneriek zijn bloedrood, alsof ze al willen wijzen op de horror van het waargebeurde verhaal dat volgt. De muziek is een opgewekte ode aan Parijs en staat in schril contrast met de beelden (Hitler die bezit neemt van Parijs door alle toeristische plaatsen te bezoeken) en wat er gaat komen (de razzia en de afschuwelijke gevolgen).
- 2 We zien twee maal Franse politieagenten die Hitler en zijn gevolg de militaire groet brengen. Dat wijst er al op dat de politiemacht aan Hitlers kant stond.
- 3 Wanneer de kinderen buiten spelen, is het licht warm. Ze spelen ook vaak in het groen. De ruimtes waar Pétain zich bevindt baden in een helder, kil licht (het licht beantwoordt aan de kilte van de gesprekken over de Joden; Pétain verzet zich niet om menselijke redenen tegen de deportaties, maar wel omdat het hem in een slecht daglicht zou kunnen stellen). In het Vel d'Hiv is het licht grijs.
- 4 Bijvoorbeeld op 12'37" zitten de drie mannen rond een tafel. De achtergrond is donker. Links hangt een landkaart, in het midden (met een van de nazi's ervoor) een grote vlag met een hakenkruis, rechts in beeld een groot portret van Hitler. De Fransman zit letterlijk aan de kant van Hitler. Die achtergrond is belangrijk: let erop hoe de vlag zowel als het portret meer dan eens in hun geheel in beeld gebracht worden, bijvoorbeeld wanneer een van de personages even opstaat.
- 5 Hitler wordt twee maal getoond in zijn buitenverblijf in Berchtesgaden. De eerste beelden zijn elke keer als van een familiefilmpje; het blijkt na een paar seconden dat er effectief iemand aan het filmen is. Hitler zit buiten, met Eva Braun en vrienden, en met kinderen, waar hij heel speels mee omgaat. Het contrast met het leed dat hij berokkent, zeker tegenover de kinderen die zo vaak van nabij in beeld worden gebracht, is heel groot.
- 6 De draaimolen staat voor het onbekommerde plezier, de ontspanning, ook tijdens de oorlog (we zien elke keer soldaten op of bij de draaimolen). De eerste keer zorgt de draaimolen voor de overgang van het archiefmateriaal naar de gebeurtenissen van de film. De beelden gaan zwart-wit naar kleur, en we zien hoe een Duitse soldaat aan een jongetje wil vragen om een foto te nemen, tot hij doorkrijgt dat het een Joods jongetje is (Jo). Er staat ook een bord met 'Verboden voor Joden'. Op 16'24" zien we de molen weer, met verpleegster Annette die nog onbezorgd en vrolijk is. Op 28'11" gaan de lichten uit bij de molen; tegelijkertijd begint de opdracht voor de razzia (auditief) en de razzia zelf (de koplampen van de vrachtwagens). Nu is het definitief gedaan met de vrolijkheid. Aan het einde van de film zijn we terug bij de draaimolen: nu zijn het geallieerde soldaten die er plezier maken met de Parijse meisjes. Weer is het Jo die toekijkt, en weer doet hij niet mee; nu niet omdat hij niet mag, maar nu omdat hij niet vrolijk meer kan zijn.
- 7 De muziek stuurt de emoties, we kunnen ons afvragen of het overal nodig is. Er is geen muziek wanneer de brandweer water uitdeelt. Toch is dat een heel emotioneel moment. Misschien zijn de feiten sterk genoeg om geen muziek nodig te hebben. Het kan interessant zijn om daar met de leerlingen over te praten.

- 8 14'29'': de vader van Jo steekt een sigaret op, meteen daarna gaan we over naar het overleg tussen de Fransman en de nazi's, en de Fransman steekt ook een sigaret aan. 1 uur 18': een nazi belt met op de achtergrond een enorm vuur, dat verwijst naar de crematoria; de volgende scène begint met zes jongetjes in het kamp die op een rijtje in de lucht staan te snuiven; ze ruiken koekjes. Het vuur is overigens niet realistisch, het staat symbool voor de hel van de concentratiekampen.
- 9 14'29'': de sabbat loopt ten einde, bij Jo thuis is alles vredig, de kinderen plagen elkaar. Daar doorheen wordt een gesprek gemonteerd van de Fransman die met de twee nazi's beslist over het lot van de Joden. We voelen heel sterk aan dat de scène bij de Weissmans thuis een van de laatste onbekommerde momenten van hun leven zal zijn.
- 10 Zelf vinden we het wat sentimenteel, het verhaal heeft dat volgens ons niet nodig; maar het kan interessant zijn om de leerlingen te vragen hier een gemotiveerd antwoord te geven.
- 11 Het sterkste voorbeeld is waarschijnlijk wanneer Annette de Vélodrome binnenkomt. Haar ontzetting wordt duidelijk gemaakt door de camera die eerst om haar heen draait en zich daarna van haar verwijdert, langzaam, tot we uiteindelijk een totaalshot krijgen van die enorme massa die opeengepakt zit in het stadion. We begrijpen meteen hoe onmenselijk de omstandigheden geweest moeten zijn. Een tweede voorbeeld is bij de razzia, wanneer we een shot van boven aan een trap krijgen, met (fragmentarisch) de afdalende mensen (32'20''). Op 33'18'' zien we de Fransman die onderhandeld heeft met de nazi's in tegenlicht boven staan, nadat we eerst een shot vanuit de hoogte hebben gehad van zijn ambtenaren, die het papierwerk voor de razzia hebben uitgevoerd. Een dergelijk shot (zeker met het tegenlicht) impliceert macht en iets demonisch.